

Nineden toruna Mesnevi'den masallar

“Mesnevi'den Masal, Fabl ve Öyküler”de dilimizin, usta bir anlatıcının kaleminden yansıyan inceliğini derinden duyumsuyorsunuz. Yapıtta yer alan yetmiş aşkın masal, öykü ve fabl kaleme alırken Gülemdam nenesinin anlatısına ve günümüz diline sadık kaldığını belirten Ural, bugün artık masallara sığınmış kimi sözcüklerle de yeniden tanıştırtıyor okurunu.

Y. BEKİR YURDAKUL

Çevirmen, yazar, kültür öncüsü Dick Koopman, 32. Uluslararası Şiir Festivali'nin internet sitesinde, Yalvaç Ural'dan, “Yetişkin şiirin lirik şairi, çocuk edebiyatının şampiyonu...” diye söz etmişti. Özellikle çocuk yazını alanında girmeye başladığı boya, yürümediği yol, çalmadığı kapı, açmadığı pencere kalmayan, yapıtları on beşi aşkın dile çevrilen Yalvaç Ural'ın bu birikiminin, verimli çalışmasının yaslandığı temelle buluşumu düşündüm, en yeni yapıtı Gülemdam Nennem - Rumi Annem ve Ben - Mesnevi'den Masal, Fabl ve Öyküler'i okurken.

Ural, bu gerçeği, Gülemdam nenesini anlattığı giriş bölümünde, “Çocukluk günlerimden bu yana beni donatan ilk bilgilerimin içinde, nitelikli çocuk kitaplarının yanı sıra, büyüklerimden dinlediğim halk masalları, söylenceler, öykülerin... elbette önemli bir yeri var...” diyerek vurguluyor.

BİLGİ YUMAĞI, ANI DEMETİ

“Masal anlatıcının yerini matbaaların, sinemanın, çizgi filmlerin, radyolannın, televizyonların ve bilgisayarların” almasına, “her şeyin siyasallaştığı, başının çok satmak, hamburger ile masal kitabının aynı şey olduğu,” (M. Ruhi Şirin, Masal Atlası, 1998) çağa “erişme” mize daha epeyce bir zaman varken kulak kesilmiştir çocuk Yalvaç, Gülemdam nenesinin anlattıklarına.

Ve onları sıkıca kaydetmiştir aklının duvarına. Kaydetmekle de kalmamış, bir gün başka çocuklar için derli toplu bir yapıta dönüştürmeyi de hep bir düşünce tutmuştur saklısında. Gülemdam Nennem - Rumi Annem ve Ben - Mesnevi'den Masal, Fabl ve Öyküler işte bu alabildiğine uzun erimli yolculuğun ürünüdür.

Yalvaç Ural, yapıtın “Önsöz”ünde, “Her sözcük, her öykü, her masal, her

şiir ailemin bir bireyini anımsatıyor bana.” derken aslında öykü ve masalların yarattığı bugün bize masal gibi gelen o destansı dünyanın altını çiziyor.

Çevresinde büyük hayranlık uyandıran bir anlatıcının pınarından dolan testilerde elbette “yumak yumak bilgi” ve “demet demet anı” yer alacaktır.

“Aklın almayacağı kadar masal, öykü, şiir, deyim, atalar sözü, bilmece, mani, ninni ve masal içinde söylenen türkülerle dolu bir sözlü-bilgi dağarcığı” olan Gülemdam nenesinin Mevlana Celaleddin Rumi'nin Mesnevi'sinden anlattığı ne varsa onlara sonraki yıllarda yaptığı okumalardan derlediklerini de o “bilgi” ve “anılar”ın ışığında ekleyecektir.

MASAL İNSANI ANLATIR

Kunos'un Türk Masalları adlı yapıtının önsözünde Arslan Kaynarcağ, “Masallar bir ulusun kültürünün en önemli varlıklarından birini meydana getirmektedir.” dedikten sonra sözlerine şunları da ekliyor:

“Masal, kültürle olan bu yakın ilişkisi açısından, bir toplumun geleneklerini, göreneklerini, zevklerini, duygularını, düşüncelerini, tek bir sözcükle insanını anlatır.”

Bunca önemli bir taşıyıcıyla çocukluk çağlarında ve bir anlatıcı aracılığıyla karşılaşmanın, insanın kendisini, farkında bile olmadan, bu varsıllığın içinde bulmasının ve insanı tanımalarının değeri paha biçilmezdir.

Yanı sıra hem de en güzel öğrenme çağında, anadilinin bütün özellikleriyle karşılaşmak, o birikimin içinde yoğrulmak da ayrı bir kazançtır.

Şu satırları yazarken ansızın bir köy kahvesinde buldum kendimi. Çocukluğunda masalların uzağına düşmüş, sonraki yıllarda da kitaplara yüz vermemiş, laf söylerken çam deviren bir delikanlıya kahvenin müdavimlerinden birinin, “Sana

hikâyeler anlatacak büyükle de mi olmadı evladım?” diye serzenişini yıllar var ki unutmam.

71 MASAL, FABL, ÖYKÜ

Gülemdam Nennem - Rumi Annem ve Ben - Mesnevi'den Masal, Fabl ve Öyküler'i okurken dilimizin, usta bir anlatıcının Yalvaç Ural'ın kaleminden yansıyan inceliğini de derinden duyumsuyorsunuz.

Yapıtta yer alan yetmiş aşkın masal, öykü ve fabl kaleme alırken Gülemdam nenesinin anlatısına ve günümüz diline sadık kaldığını belirten Ural, bugün artık masallara sığınmış, dilin dolaşımından düşmüş kimi sözcüklerle de yeniden tanıştırtıyor okurunu.

“Masallarla Dolu Geceler” bölümünde Gülemdam nenesinin yükseğe bir yere astığı torbasını bastonuyla alışı, içinden özenle çıkardığı herhangi bir eşyaya yasladığı masalına o kendine özgü tavrıyla girişi bir anda canlanıyor gözünüzde ve artık masallara koşmanın, Mesnevi'nin o büyük anlatısından Gülemdam nenesinin kılavuzluğunda sebeplenmenin vaktidir.

HEP İNSANA DÖNÜK

Bu merak ve heyecan içinde çeviriyorsunuz sayfaları. Her sayfada hayatın sesi, insanlığın birikimi çıkıyor karşınıza. Dahası her anlatı sanki yeni, başka bir ayna tutuyor size. Bildikleriniz de var, yeniden ama başka türlü anlatılanlar da.

Sonra masalların sınır tanımadığını, dünyanın dört bir yanını gezip dolaştığını, söylene anlatıla her dilde ve dil içinde de yepyeni varsılıklara eriştiğini...

Resim: ERDOĞAN OĞULTEKİN

“Her masalın bir söz irmağı yani hikmet” olduğunu düşünüyorsunuz... Bir yanıyla da asıl söylemek istenenin, akıp giden hikâyeden sıyrılıp sözcüklerin bahçesine nasıl gizlendiğini görüyorsunuz.

Fabllarda konuşan; hayvan, ağaç olsa da hepsinin insan gibi konuştuğunu; diyeceğini insana dediğini, yüzünün hep insana dönük olduğunu fark ediyorsunuz.

BİLDİKLERİMİZ, BİLMEDEKLERİMİZ

Elinizde düşürmekten öte, Mevlana üzerine başka ve çok daha ayrıntılı okumalara, masalların dünyasında yeni yolculuklara çıkmaya, dilimizin anlatım gücüne daha yakından bakmaya çağırıyor yapıt, “Rumi'den İnciler ve Ayrılmış Betimlemeler” bölümüyle kapanıyor.

Yunus'tan Mevlana'ya, Diyojen'den Galenos'a, Anadolu'nun son bin yılında kısa ve yararlı bir gezintiyle Mevlana'nın yapıtlarının yanı sıra bu büyük düşünür hakkında “bildiklerimiz, bilmediklerimiz ve yanlış bildiklerimiz” konusunda da kısa, öz bilgiler paylaşıyor Ural.

Yapıtın başarılı tasarımı dolayısıyla yayınevini, olağanüstü çizimleri için de Erdoğan Oğultekin'i hayranlıkla kutladığımı belirtmeliyim. Dili, anlatımı ve resimleriyle “Rumi” okuru zamanda sahibi bir yolculuğa çıkarıyor. ■

Gülemdam Nennem - Rumi Annem ve Ben / Yalvaç Ural / Resimler: Erdoğan Oğultekin / YKY Doğan Kardeş / 307 s. / 12+ / 2021.